

Organitza: INSTITUT D'ESTUDIS DEL PRÒXIM ORIENT ANTIC de la UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Col·laboren: CONSULTORIES D'“HISTÒRIA I” I DE “PREHISTÒRIA I HISTÒRIA ANTIGA” de la UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

Seminari

ESPAI I TERRITORI A L'ANTIC EGIPT E I AL MÓN ROMÀ: CONCEPCIÓ I SIMBOLOGIA

Primera part: Egipte i la ritualització del territori: geografia sagrada i arquetipus espacials.

Prof. Núria Torras

Paral·lelament a una "geografia cultural", expressió de paisatges modelats per les societats al llarg del temps, existí, a l'antic Egipte, una "geografia cultural", part integrant de la ciència sacerdotal, gravada a les parets dels temples i validada per mites i arquetips. Aquesta topografia sagrada, personificada per genis aportant a les divinitats els productes de cada territori, constituïa una representació ideal i primordial del país tal i com que l'hauria instituït el demiürg. En el pensament egipci antic, aquesta geografia sagrada era la “forma” consagrada del país, aquella que, llegada pels ancestres, era ritualment la més eficaç.

L'interès d'aquesta topografia sagrada es situa, en primer lloc, en el domini de les concepcions de l'espai. Per a comprendre millor els territoris antics, cal analitzar com aquests han estat compresos, conceptualitzats i representats per les societats humanes. En el cas de l'antic Egipte, les processons geogràfiques gravades en pedra així com els papirs sacerdotals procedents dels arxius dels temples constitueixen, al respecte, uns documents excepcionals. Aquestes fonts ens informen, no només sobre la conceptualització, sinó també sobre la sacralització d'aquest paisatge i la seva imbricació amb la mitologia i els cultes locals. En conseqüència, hom descobreix una "geografia cultural" de l'antic Egipte desplegada sobre les parets dels temples.

En aquesta primera part del seminari, comprendrem com operava la sacralització del territori d'Egipte i la forma que aquesta "geografia cultural" prenia en diversos temples: Abidos, Medinet Habu, Edfu, Dendara...

Segona part: Roma i la centuriació del territori: els exemples de *Tarraco* (Tarragona) i *Barcino* (Barcelona).

Prof. Josep Maria Palet

El coneixement de l'estructuració del territori en època romana ha millorat de forma notable en les darreres dècades com a conseqüència de la renovació dels mètodes i tècniques de l'arqueologia del paisatge. Des de la perspectiva d'aquests estudis, el paisatge forma un espai humanitzat, viscut i canviant, un element “cultural” producte i expressió de les societats que l'han configurat al llarg del temps. Als estudis en aquesta

disciplina s'ha incorporat un nou àmbit de recerca: l'anàlisi de les formes del paisatge, la morfologia del parcel·lari, les xarxes viàries, en definitiva, l'estructuració territorial. En relació amb l'època romana els estudis s'han centrat especialment en la recerca de centuriacions, la forma més característica (encara que no l'única) d'estructurar l'espai rural en el món romà: l'*ager diuisus et assignatus* "el territori dividit i assignat". Les centuriacions significaren la implantació de nous projectes d'organització territorial que imposaven l'empremta de Roma i que responien a un nou model planificador, amb voluntat de pautar la futura ocupació del territori. Aquestes noves formes d'organitzar l'espai significaren també una nova conceptualització del mateix, relacionada amb la ideologia del món clàssic. Tanmateix, darrera la funcionalitat pràctica d'aquestes quadrícules, es constata un significat religiós i simbòlic que explica també la expansió d'aquests models d'organització territorial.

L'objectiu d'aquesta segona part del seminari és presentar i discutir aquesta problemàtica i il·lustrar-la amb dos estudis de cas a la costa catalana: els territoris de *Barcino* i de *Tarraco*, els quals foren organitzats sota aquests paràmetres i la seva empremta és encara avui visible.

Programa

10:00 – 11:45 h. Primera Part

11:45 – 12:15 h. Descans

12:15 – 14:00 h. Segona Part

Data i horari

Dissabte, 11 de juny de 2011, de 10:00 a 14:00 h.

Lloc

Sala d'actes de la seu central de la UOC a Tibidabo (Av. Tibidabo 39-43, 08035 Barcelona, a tocar de la Ronda de Dalt)

Seminari adreçat a: estudiants d'"Història I" i de "Prehistòria i Història Antiga" de la UOC d'aquest semestre o de semestres passats; estudiants de la UOC en general; estudiants i persones relacionades amb l'IEPOA de la UAB; qualsevol persona interessada (sense limitació, fins l'esgotament de les places)

Preu del Seminari: 20 €

Inscripcions: de dissabte 28 de maig a divendres 10 de juny de 2011, a través de l'e-mail:

Raquel.Agras@campus.uab.cat

ÉS NECESSARI INSCRIURE'S (PLACES LIMITADES)

Pagament: En efectiu, 15 minuts abans de l'inici de l'activitat

Núria Torras Benezet és egiptòloga, llicenciada en Història. Va cursar l'especialització en els Programes de doctorat de l' *École Pratique des Hautes Études* (EPHE), del *Collège de France* i de l'*Institut Catholique* de París. Obtingué el Diploma d'Estudis Avançats (DEA) en Arqueologia a la Universitat de Barcelona (UB) i actualment finalitza la Tesi doctoral en Geografia sagrada de l'Egipte faraònic. Col·labora amb el centre d'egiptologia Wladimir Golénischeff (EPHE) de París i és professora del Postgrau en Egiptologia a l'Institut d'Estudis del Pròxim Orient Antic de la Universitat

Autònoma de Barcelona (UAB) i del Màster d'Història de les Religions a la Universitat de Barcelona. La seva activitat de recerca es centra en l'estudi de paisatges culturals, religió i rituals màgics a l'antic Egipte. Des del 2005 és professora-consultora d'Història als Estudis d'Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), on també forma part de l'equip docent del Postgrau en "Gestió del patrimoni arqueològic". Ha estat coautora i coordinadora de diversos materials didàctics a la UOC i autora d'articles científics en Història i Egiptologia.

Josep Maria Palet Martínez és doctor en Història, especialitat en Arqueologia, per la Universitat de Barcelona. Actualment és investigador de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) a Tarragona i consultor dels estudis d'Humanitats de la UOC. És especialista en Arqueomorfologia i Arqueologia del Paisatge aplicades a l'estudi del territori al món antic. Ha centrat la seva recerca en planes litorals mediterrànies (Pla de Barcelona, Camp de Tarragona, Empordà) i en espais altimontans (Alps, Pirineus). Ha treballat com a investigador postdoctoral a la Universitat de Provença (Aix-en-Provence, França) i a la Universitat Autònoma de Barcelona. És investigador associat del CNRS. Té àmplia experiència docent universitària. Actualment és el responsable del Màster Oficial d'Arqueologia Clàssica de l'ICAC. Entre les seves publicacions destaca el llibre *Estudi territorial del Pla de Barcelona. Estructuració i evolució del territori entre l'època iberoromana i l'altmedieval. Segles II-I aC – X-XI dC*, Barcelona, 1997, i l'obra de síntesi *El pasado presente. Arqueología de los paisajes en la Hispania romana*, Barcelona-Salamanca, 2004. És autor de nombrosos articles especialitzats.